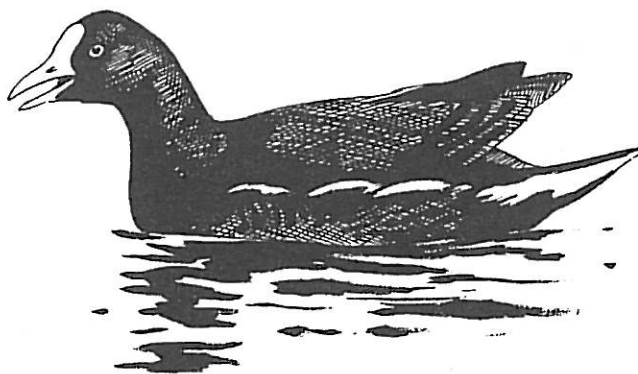

Sivhøne *Gallinula chloropus*

Global utbredelse

Sivhøna mangler i Australia, men har forøvrig en kosmopolitisk utbredelse. I den palearktiske og orientalske region er nominatunderarten utbredt fra Azorene og Nord-Afrika til De britiske øyer og det sørlige Fennoskandia østover gjennom Mellom-Europa, Russland og det sørlige Sibir helt til Japan på Stillehavs-kysten. Den samme underarten finnes helt sør til India, Burma og Kina. I SØ-Asia avløses den av en annen underart.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Sivhøna har, kravstor som den er, en begrenset utbredelse i landet vårt. I likhet med sothøna velger den næringsrike lavlandslokaliteter, men stiller strengere krav til en rik vegetasjon, slik at den kan holde seg skjult mellom takrør, dunkjevler o.l. Selv om sivhøna liker seg i tett vegetasjon, kommer den imidlertid ofte fram på åpne områder under matsøk, og er derfor relativt lett å påvise sammenlignet med de mindre riksene. Hekkehabitatene kan være grøfter og diker, bekkeløp, eller som oftest ved næringsrike vatn og tjern.

Sivhønas utbredelse i Norge samsvarer delvis med sothønas i og med at disse to artene ofte kan påtreffes på de samme lokalitetene. I Oslofjordområdet og på Jæren er den relativt vanlig, mens den i landet forøvrig er en fåtallig hekkefugl. Den er ellers utbredt nordover langs kysten til Trondheimsfjorden. Sivhøna har også etter hvert fått fofeste i innlandet, og som det framgår av kartet er det gjort flere hekkefunn i Oppland og Hedmark. I tillegg til disse områdene er det gjort mange hekkefunn i Agder-fylkene, og på Sunnmøre. I Trondheimsfjordområdet er sivhøna sparsomt representert, og selv om den nok hekker ved enkelte egnede lokaliteter blir den bare sporadisk observert.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Sivhøna var i slutten av forrige århundre kjent som hekkefugl kun fra Stavangerområdet og på Jæren, men har ekspandert i utbredelse gjennom hele dette århundret, og tiltatt i antall. En av forklaringene på dette er at den tiltakende eutrofieringen som skyldes forurensning fra jordbruket, gir sivhøna rikere tilgang til egnede habitater (Møller 1983). Det er likevel bare i kjerneområdene rundt Oslofjorden og på Jæren at man egentlig kan snakke om en fast og stabil bestand.

I likhet med sin slektning sothøna, har sivhøna problemer i perioder med strenge vintre, og bestanden kan da reduseres betraktelig. Det er særlig i mar-

ginalområdene at dette får store konsekvenser, og i enkelte områder kan den etter slike forhold forsvinne helt. Fra 1950-årene og fram til midten av 1970-tallet var sivhønebestanden i Norge i framgang, men flere harde vintre på rad resulterte i en dramatisk nedgang. I løpet av 1980-tallet ser det ut til at sivhøna har tatt tilbake tapt terreng, og på nytt etablert seg i de nordlige delene av utbredelsesområdet hvor den helt forsvant i perioden 1975-1980 (Folkestad 1991c).

Etter omfattende undersøkelser i 1950-årene anslo Anfinnsen (1961) landspopulasjonen til om lag 100-200 par. Det er imidlertid stor usikkerhet omkring bestandsstørrelsen de siste 20 årene. På grunn av artens skjulte levevis er det vanskelig å gjennomføre pålitelige optellinger, men et svært grovt bestands-estimat ligger i størrelsesorden 500-2000 hekkende par.

Hekkebiologi

Reirbyggingen starter hos oss som oftest i siste halvdel av april eller i mai. Reirene som bygges tidlig i sesongen består stort sett av tørre rester av takrør, sneller, dunkjevler o.l., mens reir som bygges senere for en stor del består av friskt materiale. Reiret er godt skjult og gjerne flettet inn i den omkringliggende vegetasjonen, eller det hviler på et underlag av vannplanter. Ofte blir reiret fortsatt påbygd under rugeperioden, som varer 21-22 døgn. Begge kjønn deltar i reirbygging, ruging og ungepass, men det er faktisk hannen som står for det meste av rugingen (72%) (Siegfried & Frost 1975).

Enkelte hunner er polyandriske, dvs. at de danner parbånd og parrer seg med 2 eller flere hanner. I sivhønas tilfelle er det ikke påvist at en hunn har mer enn to hanner samtidig, men trekantforhold er funnet flere ganger (Petrie 1983). Ungene forlater reiret umiddelbart etter klekking, og 25-30 dager etterpå kan paret legge et nytt kull. Erfarne par kan i løpet av én sesong rekke å legge tre kull. Et interessant fenomen som forekommer hos sivhøna er at unger fra første kull ofte hjelper foreldrene med å føde og oppfostre ungene fra kull nr. to og tre.

Trekkforhold

Noen av de norske fuglene overvintrer på egnede lokaliteter på Sørvestlandet, mens de fleste trekker til De britiske øyer, Nord-Tyskland og Nederland. Gjenfunn av ringmerkede individer viser at mange fennoskandiske fugler har vinterkvarter så langt sør som i Sør-Frankrike, Spania, Italia og i Nord-Afrika.

Ingar Jostein Øien

Sivhøne *Gallinula chloropus*

77 ● Konstatert hekking

16 ● Sannsynlig hekking

37 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

